

Fylkesmannen i Vestfold

Indre Viksfjord Vel
c/o Gustav E. Piene
Oberst Angells vei 17

0787 OSLO

Vår saksbehandler / telefon:
Erik Johan Blomdal
33 37 11 89

Deres referanse:

Vår referanse:
2017/654
Arkivnr: 410

Vår dato:
07.07.2017

Indre Viksfjord - Larvik kommune - tilskudd til skjøtsel, utprøving og overvåking av tiltak for å bedre livsmiljøet for ålegressenger - tilskuddsordningen for truede naturtyper 2017

Indre Viksfjord Vel tildes på bestemte vilkår 1,1 mill.kr over tilskuddsordningen for truede naturtyper i 2017.

Tildelingen går i hovedsak til skjøtsel, utprøving og overvåking av tiltak for å ta vare på store og verdifulle ålegressenger som trues av massiv overgroing med grønnalger. Innenfor visse rammer kan tildelingen også benyttes til utviklingsarbeid knyttet til en mulig tidevannsport i Vikerøysundet.

Tiltak og aktiviteter utformes og gjennomføres slik at naturmiljøet ikke påføres skader, ulemper eller forstyrrelser av betydning.

Tiltaket skal være avsluttet og rapportert innen 1. desember i år.

Vi viser til søknad av 27. januar og etterfølgende kontakt med Gustav E. Piene, Sten Rune Haakestad og Ivar Trondsen.

Søknaden

Indre Viksfjord Vel søker om tilskudd til å videreføre arbeidet med å ta vare på store og verdifulle ålegressenger innerst i Viksfjorden. Arbeidet startet opp i 2012 med støtte fra tilskuddsordningen, og er i de fire etterfølgende årene videreført med støtte fra denne. I budsjettet for 2017 er rundt 60 prosent av budsjettet kostnad (ca. 3 mill.kr) planlagt til aktive tiltak og overvåking, mens resten av kostnadene fordeler seg med omtrent like deler på utviklingsarbeid og administrasjon/prosjektledelse. På samme måte som foregående år legger søker til grunn en egenandel i form av dugnadsinnsats og rabatterte priser på leie av anleggsmaskiner mv. fra medlemmer i velforeningen. Egenandelen er beregnet til rundt 25 prosent av budsjettet.

Søknadsbeløp: 2 325 000 kr

Fylkesmannen i Vestfold
Telefon: 33 37 10 00
Telefaks: 33 37 11 35
E-post: fmvepost@fylkesmannen.no
www.fylkesmannen.no/vestfold

Postadresse:
Postboks 2076
3103 Tønsberg
Orgnr. 974762501

Besøksadresse:
Statens Park - Hus I
Anton Jenssens gate 4

Tilskuddsordningen

Målet med ordningen er å bidra til aktive tiltak for å ta vare på forekomster av truede og utvalgte naturtyper med tilhørende arts mangfold. Fra 2012 er naturtypen ålegresseng innlemmet i ordningen.

I tillegg til tiltak i felt kan det gis tilskudd til kartlegging og overvåking knyttet til tiltak, nødvendig utstyr, informasjon om naturtypen mv., jf. rundskriv om tilskuddsordningen; <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/tilskottsordningar-for-2017/id2518919/>.

Tilskuddsmidlene skal fortrinnsvis brukes utenfor verneområder, men kan i enkelte tilfeller brukes innenfor verneområder når dette er hensiktsmessig for å få til gode, helhetlige løsninger gjennom samordnet virkemiddelbruk fra miljø- og landbruksforvaltningen.

Miljødirektoratet fordeler tilskuddsrammer fylkesvis med utgangspunkt i søknader, innmeldte behov fra fylkesmennene og tilgjengelig budsjett. Fylkesmennene prioriterer og fordeler midlene, og utarbeider tilsagnsbrev.

Fylkesmannens merknader

Naturmangfoldloven (§§ 7-12)

Etter naturmangfoldlovens § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd. Prinsippene innebærer at vedtak må bygge på tilstrekkelig kunnskap, at føre-var prinsippet legges til grunn ved kunnskapsmangel, at påvirkningen av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen, at tiltakshaver bærer kostnadene ved eventuell miljøforringelse og at teknikker, driftsmetoder og lokalisering av tiltak er miljøforsvarlige.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8)

Generelt om tiltaket

Miljøprosjektet har til nå bestått i å utføre tiltak og overvåke effektene av disse, utvikle nye tiltak og metoder, samt formidle erfaringer og resultater til media og forvaltning. Eksterne fagmiljøer har bidratt med nødvendig kunnskapsgrunnlag, ikke minst knyttet til ulike prinsipp-løsninger for å bedre vannutskifting og vannkvalitet i det indre fjordbassenget. I 2014 ble de tre første årenes arbeid oppsummert i en skjøtelsesplan med anbefalinger om veien videre. Samme år utviklet prosjektet en mer effektiv metode for opptak av grønnalger, men har samtidig erfart at algeoppblomstring og opptaksforhold varierer mye fra år til år, styrt særlig av temperatur og vind. Søker samler i egne rekker bred fagkompetanse, tilgang på maskiner og infrastruktur, og har vist evne til å tenke nytt og omsette ideer i velfungerende, rimelige løsninger. Prosjektet er dynamisk, og samarbeidet mellom velforeningen og fagmiljøer (NIVA, Akvaplan-niva, Havforskningsinstituttet m.fl.) har fungert godt.

Det har vært en målsetting å gradvis nedtone kunnskapsinnhenting og metodeutvikling, for å legge hovedvekten på tiltaksgjennomføring. Det er likevel fortsatt behov for å innhente kunnskap, se nedenfor. Prosjektet fungerer også som en kunnskaps- og premissleverandør for arbeidet etter vannforskriften, som er rette adressat for gjennomføring av miljøtiltak i nedbørfeltet.

Det er i Norge liten erfaring med skjøtsel og restaurering av ålegressenger, og tiltak for å motvirke oppblomstring av grønnalger. Metodeutvikling og erfaringer fra prosjektet vil derfor kunne ha overføringsverdi. Generelt har miljøutfordringene i indre Viksfjord, og utviklingen av kunnskap, metoder og tiltak for å løse disse, betydelig interesse som pionerprosjekt for forskning og forvaltning.

Vellykkede miljøtiltak i fjordbasseng og nedbørfelt vil ikke bare gavne ålegressengene, men miljøtilstanden og det rike naturmangfoldet generelt, og i tillegg heve brukskvaliteten for friluftsliv, båtbruk mv.

Nærmere om kunnskapsgrunnlaget

Søknaden og videreføringen av tiltaket i 2017 hviler særlig på dette kunnskapsgrunnlaget (se utdyping nedenfor):

- Resultater og erfaringer fra perioden 2012-16, nedfelt i årsrapporter og skjøtselsplan
- Biologiske, kjemiske og fysiske undersøkelser i 2012-13 (Havforskningsinstituttet)
- Ålegressets tilstand og utvikling på faste posisjoner 2014-16; undersøkelser av arts-mangfold, vann- og sedimentkvalitet (NIVA)
- Effekter på vannutskifting og vannkvalitet av en tidevannsport, alternativt ved å fjerne østre brufylling i Vikerøysundet; analyser og vurderinger (Akvaplan-niva)
- Fjerning av råtne sediment i to små prøvefelt våren 2016
- Injisering av luft i råtne sediment i prøvefelt på ca. 3 daa høsten 2016
- Arbeidet etter vannforskriften
- Mini-seminar 9. desember om resultater i 2016, miljøutfordringer i fjordavsnitt og nedbørfelt, planlagt satsing videre m.m.

Naturverdier og miljøutfordringer

Utgangspunktet for søknaden er en forekomst med tett ålegresseng på ca. 100 daa, og et minst like stort areal med glisne og flekkvise enger i tilknytning til denne. Beskrivelsen og avgrensningen i naturbase (lokalitet Viksfjorden, BN00057486) bygger på Havforskningsinstituttets kartlegging i 2008, og er ikke oppdatert med supplerende kartlegging/undersøkelser i ettertid, som viser at engene er vesentlig større enn avgrenset i naturbase. Engene trues av massiv overgroing med ettårige grønnalger som følge av overgjødning. Algeoppblomstringen har negativ innvirkning også på andre naturverdier i fjord-avsnittet, samt på brukerinteresser. Innerst i Viksfjord ligger et naturreservat med rikt fugleliv. Ålegressengene ligger både i og utenfor naturreservatet.

Tidevannsport i Vikerøysundet

Velforeningens idé om en tidevannsport ved Vikerøybrua er vurdert av fagmiljøer i flere omganger. De siste undersøkelsene konkluderer med at en tidevannsport vil gi betydelig bedre vannutskifting og en merkbart positiv effekt på vannkvaliteten i indre Viksfjord, men at det er usikkert om endringen er stor nok til å fjerne problemene med grønnalger. Som alternativ til tidevannsport, har velforeningen også fått vurdert effekten av å fjerne østre brufylling i Vikerøysundet. En tidevannsport kommer klart best ut av sammenligningen. Videre har velforeningen fått utarbeidet prinsippkisser for en tidevannsport, som er brukt som grunnlag til å søke kommunen om rammetillatelse for en slik konstruksjon. Kommunen har nylig gitt rammetillatelse til dette.

Velforeningen vurderer en tidevannsport som et mulig verdifullt tiltak på mellomlang sikt, som vil kunne avløse opptak av grønnalger og luftinjisering i sedimentene som mer kortsiktige tiltak for å sikre ålegressengenes overlevelse og revitalisere deler av sjøbunnen. Når utslippet av nærings-salter til fjorden på noe lengre sikt er redusert til et forsvarlig nivå som følge av målrettet arbeid etter vannforskriften, kan en eventuell tidevannsport demonteres og velforeningens prosjekt utvikles.

Ideen med en tidevannsport er ikke tidligere prøvd ut her i landet, heller ikke i våre naboland etter det vi forstår.

Forsøk med å fjerne råtne sediment

I april 2016 ble det øverste sedimentlaget (20-30 cm) fjernet på to arealer à 5 x 5 meter. Det vokste ikke ålegress på arealene, bl.a. grunnet løst dynn med små muligheter til rotslåing, men ikke langt unna er det flekkvise forekomster med ålegress. Mudringen ble foretatt med håndholdt slange og pumpe montert på farkosten som brukes til opptak av grønnalger. Oppsugde sedimenter ble tømt ut på sjøbunnen i nærheten via slangen. Formålet med tiltaket var å se om ålegress ville etablere seg på feltene, og om metoden kunne være egnet til å vitalisere sjøbunnen i større skala. Velforeningen erfarte at metoden var tungvint og tidkrevende, og ser det ikke som aktuelt å utvikle denne videre. Prøvefeltene følges likevel opp i overvåkingsprogrammet.

Forsøk med å injisere luft i råtne sediment

I oktober i fjor gjorde velforeningen forsøk med å revitalisere råtne sediment ved å injisere luft i de øverste ca. 20 cm v.h.j.a. en egenutviklet «slede» som ble trukket etter opptaksfartøyet. Et felt på ca. 3 daa uten ålegress ble behandlet på denne måten. Erfaringene så langt er lovende, både mht. ressursbruk og resultat, det siste i form av synlige (farge, vitalitet, småplanter av ålegress) så vel som målbare endringer (kjemi) i de øverste ca. 10 cm av sedimentet. Behandlingen ble gjentatt i mai i år, og vil skje en tredje gang på høstparten. Sedimentanalyser før og etter injiseringen av luft er en del av opplegget, både for å dokumentere effekter og få kunnskap om hvor mange behandlinger som må til for å gi en varig bedret miljøtilstand, men også for å sjekke at sedimentene ikke inneholder miljøgifter over tillatte grenseverdier som kan bli spredd eller mer toksiske (kvikksølv) som følge av behandlingen. Fylkesmannen har som forurensningsmyndighet ikke vesentlige merknader til tiltaket.

Utplanting av ålegress

I mai i år startet velforeningen i samarbeid med NIVA forsøk med å plante ut ålegress på en del av feltet som behandles med luftinjisering.

Overvåking

De siste tre årene er det på faste posisjoner gjort tilstandsvurdering av ålegressengene flere ganger i sesongen basert på undervannsfotografering og prøver som er analysert for artsmangfold, vann- og sedimentkvalitet. Fra og med i år har velforeningen gått bort fra å overvåke lokalitetene på våren og senhøsten, og isteden lagt opp til en noe mer omfattende overvåking for- og ettersommer, dette for å legge seg nærmere metodikken som brukes i arbeidet etter vannforskriften, og slik at resultatene blir mest mulig relevante også i denne sammenhengen.

Arbeidet etter vannforskriften

Fra og med i år vil det som ledd i Fylkesmannens oppfølging av arbeidet etter vannforskriften bli tatt vannprøver i to av tilløpsbekkene til indre Viksfjord; Skisakerbekken og Hovlandbekken. Videre vil vår landbruksavdeling, i samarbeid med kommunen, på høstparten ta initiativ for å stimulere aktivt til miljøtiltak i nedbørfeltet innenfor rammen av støtteordninger i landbruket (kantsoner, fangdammer, redusert høstpløying mv.).

Organisering, finansiering, medvirkning

Velforeningens styringsgruppe videreføres med leder som prosjektansvarlig og kasserer som økonomiansvarlig. Fra 2014 har Ivar E. Trondsen vært engasjert som prosjektleder, innleid gjennom Larviksbedriften IT-tek AS.

Velforeningen har mottatt årlig støtte fra tilskuddsordningen for truede naturtyper i perioden 2012-16, totalt ca. 10 mill.kr. I tillegg til støtten har tiltaket til nå vært finansiert ved dugnadsinnsats og rabatterte priser på maskinleie mv. fra medlemmer i velforeningen. Videre har involverte fag- og

forskningsmiljøer bidratt med «egenandeler» der oppdrag for velforeningen dels har falt sammen med institusjonens basisoppdrag og/eller hatt karakter av verdifullt faglig utviklingsarbeid. Fra juni 2016 er indre Viksfjord tatt opp som studieområde i EU-prosjektet MERCES, som gjelder restaurering av marine naturtyper, herunder ålegressenger. NIVA er fagansvarlig for den norske delen av prosjektet.

Så langt er tiltaket i 2017 basert på samme finansiering som tidligere. I fortsettelsen ønsker velforeningen å arbeide aktivt for støtte/medvirkning fra flere hold, særlig når det gjelder en mulig tidevannsport. Velforeningen har i den forbindelse nylig hatt møte med sekretariatet for Oslofjordfondet for å få råd og vink om utforming av søknad om støtte til et forprosjekt. Til arbeidet med søknaden ser foreningen behov for innspill fra fagmiljøer som fra ulike ståsted kan vurdere og beskrive tiltakets verdi for forskning og innovasjon. Et forprosjekt vil bestå i å forberede og beskrive et fullskala prosjekt, og kan i neste omgang tjene som søknadsgrunnlag til flere institusjoner/støtteordninger. Etter det vi forstår er det foreløpig ikke avklart om velforeningen kan stå som søker, eller om søknaden må fremmes gjennom andre, f.eks. kommunen.

Prioriterte tiltak 2017

Med utgangspunkt i søknaden og etterfølgende kontakt med velforeningen vektlegges følgende tiltak og aktiviteter i år:

1. Fjerne grønnalger
2. Overvåke ålegressenger, vurdere effekten av tiltak
3. Injisere luft og plante ut ålegress i felt med råtne bunnsediment (prøveprosjekt)
4. Drifte prosjektets webside, formidle resultater og erfaringer til media og forvaltning etter behov
5. Videreutvikle planene om en tidevannsport, herunder søke økonomisk støtte fra Oslofjordfondet og ev. andre institusjoner/støtteordninger

Minst nitti prosent av tildelingen skal benyttes til tiltakspunktene 1-4, jf. tilskuddsordningens innretning mot aktive tiltak.

Fylkesmannen finner at årets tiltak hviler på et godt kunnskapsgrunnlag, dvs. at føre-var prinsippet i naturmangfoldloven tillegges liten vekt i vurderingen.

Økosystemtilærming og samlet belastning (§ 10)

Selv om tiltaket medfører motorisert ferdsel og annen aktivitet i gruntvannsområdene nær og dels innenfor et fuglerikt naturreservat, har vi til nå ikke fått meldinger om vesentlig forstyrrelse av fuglelivet som følge av dette. Vi legger til grunn at virksomheten videreføres med aktsomhet hva gjelder fuglenes bruk av området, og at det ved usikkerhet innhentes råd fra lokalkjente ornitologer. Eventuell aktivitet som kan få vesentlig innvirkning på fuglelivet i naturreservatet vil kreve behandling etter verneforskriften.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11)

Søker er ansvarlig for å forebygge og utbedre eventuelle skader på naturmiljøet som følge av tiltaket.

Miljøforsvarlige teknikker, driftsmetoder og lokalisering (§ 12)

Søker har tilgang på dokumentasjon, fagkompetanse og erfaringer som gir et godt grunnlag for å lokalisere og utforme tiltak og aktiviteter slik at naturmiljøet ikke påføres skade eller ulempe av

betydning. For eventuelle tiltak som krever særskilt tillatelse, kan hensyn bli konkretisert i egne vilkår.

Fylkesmannens vedtak

Økonomisk ramme

Søknaden imøtekommes med et tilskudd på inntil 1,1 mill.kr. Dette er et bruttobeløp som også må dekke merverdiavgift.

Tilsagnet gis på disse vilkår:

Faglige vilkår

1. Tiltaket gjennomføres som beskrevet i søknaden sammenholdt med dette brevet.
2. Tildelingen skal i hovedsak benyttes til aktiv skjøtsel, utprøving og overvåking av tiltak, informasjon og formidling til media og forvaltning. Inntil ti prosent av tilsagnet kan benyttes til å videreutvikle planene om en tidevannsport.
3. Tiltaket utformes og gjennomføres slik at naturmiljøet ikke påføres skader, ulemper eller forstyrrelser av betydning.
4. Velforeningen er ansvarlig for å fremme eventuelle søknader om tiltak som krever særskilt behandling eller tillatelse.
5. Velforeningen skal arbeide aktivt for medvirkning og støtte fra flere hold når det gjelder utvikling og finansiering av en eventuell tidevannsport.
6. Det utarbeides månedsrapporter til Fylkesmannen.
7. Tiltaket skal være avsluttet og rapportert innen **1. desember**. Rapporten skal i tekst og foto/illustrasjoner vise hva som er gjort og hvilke justeringer som eventuelt er foretatt underveis. Rapportering gjøres i Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter.
8. Dersom noen av forutsetningene i dette brevet ikke lar seg gjennomføre teknisk, faglig eller økonomisk, skal Fylkesmannen varsles så snart som mulig.

Økonomi

1. Det utarbeides månedsrapporter til Fylkesmannen.
2. Regninger fra firmaer der ansatte er involvert både som premissgivere og leverandører til prosjektet, viderefaktureres i forbindelse med månedsrapporten. Det samme gjelder fakturaer fra innleid prosjektleder.
3. Velforeningen kan viderefakturere regninger fra andre underleverandører fortløpende.
4. For å gi velforeningen likviditet til å betale mindre fakturaer i perioden mellom månedsrapportene, til kontante kjøp, samt for å sikre at alle fakturaer blir betalt til forfallsdato, kan velforeningen sende en a konto faktura på inntil fem prosent av tilsagnsbeløpet.
5. Velforeningen kan fakturere Fylkesmannen med forfall per 15 dager.
6. Sluttrapportering med regnskap og siste faktura leveres når arbeidet er avsluttet, senest innen **1. desember**.
7. Fylkesmannen og Riksrevisjonen har anledning til å iverksette kontrolltiltak for å sikre at midlene blir nyttet i samsvar med forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 12. Tilskuddet eller deler av det kan bli krevd tilbakebetalt hvis tiltaket ikke blir gjennomført etter vilkårene eller hvis opplysningene i søknaden ikke stemmer.
8. Regnskapsbilag skal oppbevares i minst ti år.

Faktura- og kontaktinformasjon

Fakturaer sendes i ordinær post (ikke e-post) til:

Fylkesmannen i Vestfold

Fakturamottak DFØ

Postboks 4746

7468 Trondheim

Fakturaer merkes: «Ålegressenger - indre Viksfjord 2017 - prosjekt 10623 - 2790 jek»

Fakturaer sendes også, sammen med månedsrapportene, til kontaktpersonen i Fylkesmannens miljø- og samfunnssikkerhetsavdeling (e-post).

Videre oppfølging

Skriftlig bekreftelse på at vilkårene i tilsagnsbrevet er akseptert sendes Fylkesmannen per e-post eller brev innen tre uker.

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet. Eventuell klage skal være skriftlig begrunnet og sendt Fylkesmannen innen tre uker fra brevet er mottatt.

Med hilsen

Miljø- og samfunnssikkerhetsavdelingen

Elisabet Rui
Fylkesmiljøvernssjef

Erik Johan Blomdal
Naturforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi (e-post):

Indre Viksfjord Vel v/Sten Rune Haakestad

IT-tek AS v/Ivar E. Tronsen

NIVA v/Hartvig Christie, Eli Rinde

Akvaplan-niva v/Øyvind Leikvin

Semar AS v/Petter Skrikerud

Havforskningsinstituttet v/Frithjof Moy

Larvik kommune v/Hans Chr. Nygaard, Einar Kolstad, Marit Vasbotten

Vestfold fylkeskommune v/Stein Erik Fjeldstad, Lars Wilhelm Solheim

Miljødirektoratet v/Elisabet Rosendal, Dordi Kjersti Mogstad, Per Johan Salberg

Internkopi (e-post):

Reidun Mangrud, Hilde Marianne Lien, Gunnar Kleven, Sigurd A. Svalestad,

Miguel Segarra Valls, Fred Marius Svendsen, Tor Fredrik Holth, Ailin Gundersen

Arne Chr. Geving

